

Virus opičích neštovic: otázky, odpovědi a aktuální informace

<https://i-base.info/monkeypox-virus/>

Následné otázky a odpovědi se vztahují k nedávným případům opičích neštovic. Budou aktualizovány, jakmile budou dostupné nové informace.

Virus opičích neštovic je stále v Evropě velice vzácný. Nedávné šíření viru je ale významné, proto se musí brát vážně.

Informace jsou rozděleny do šesti kapitol

1. Základní informace
2. Prevence a přenos
3. Testování a léčba
4. Virus opičích neštovic a HIV
5. Další otázky
6. Odkazy a další informace

1. Virus opičích neštovic: první otázky

Co jsou opičí neštovice?

Opičí neštovice jsou nemoc způsobená virem opičích neštovic.

Za obvyklých podmínek je virus opičích neštovic v Evropě vzácný.

Virus byl nahlášen u zhruba 150 lidí v různých zemích. Mezinárodní cestování propojuje případy v Evropě, VB, Kanadě, USA a Austrálii.

Riziko opičích neštovic se musí brát vážně. To jak z důvodů zdraví jednotlivce, tak aby se zabránilo tomu, že se stane běžnou infekcí.

Existují různé kmeny viru?

Ano. Jako u většiny virů, existují i u opičích neštovic různé kmeny.

Dvěma hlavními kmeny jsou mírnější forma (napojena na západ Afriky) a agresivnější forma (napojena na střední Afriku).

Ve všech současných případech se jedná o mírnou verzi.

Jaké jsou hlavní příznaky?

Většina prvotních obecných příznaků se podobá jiným infekcím, včetně rýmy, chřipky a covidu-19.

Mezi ně patří teplota, bolest hlavy, bolest svalů, bolesti zad, nateklé uzliny, zimnice a pocit veliké únavy.

Některé mohou být mírné a nemusí nastat u každého.

Vyrážka se vytvoří několik dní po výše zmíněných příznacích. Začíná jako hrbolky na kůži, většinou na genitáliích nebo v oblasti obličeje. Z toho se mohou vyvinout puchýře plné tekutiny, ze kterých se mohou stát boláky. Z nich se časem vytvoří strupy.

Vyrážka může postihnout jakoukoli část těla. Boláky mohou být agresivní, bolestivé a nepříjemné. Na fotce jsou uvedeny příklady různých stadií vyrážky. Velikost vyrážky může být v průměru od několika milimetrů až po centimetr.



a) early vesicle,
3mm diameter



b) small pustule,
2mm diameter



c) umbilicated pustule,
3-4mm diameter



d) ulcerated lesion,
5mm diameter



e) crusting of a mature
lesion



f) partially removed
scab

Jak vážný je virus opičích neštovic?

Případy jsou většinou mírné.

V 1 ze 100 případů však nastávají vážné komplikace včetně zánětu plic (pneumonitidy), mozku (encefalitidy), očí (keratitidy) a bakteriální infekce.

Boláky viru opičích neštovic mohou být postiženy bakteriální infekcí a, pokud se nedostane správného ošetření, mohou vést až k sepsi (otravě krve).

Vážné infekce musí být ošetřeny v nemocnici.

Jak vypadá tato vyrážka?

Další fotky jsou dispoziční na odkazu od CDC (Centra pro kontrolu a prevenci nemocí USA).

<https://www.cdc.gov/poxvirus/monkeypox/clinicians/clinical-recognition.html>

Kožní léze se mohou podobat několika častějším infekcím. Mezi ně patří neštovice, syfilis, herpes, molluscum, kryptokoková infekce, pásový opar a některé vyrážky z horka.

Většina těchto vyrážek bývá na dotyk měkká, kdežto oblasti vyrážky opičích neštovic bývají hlubší a na dotyk tvrdší.

Neštovice se objeví hromadně každé 3-5 dní. Na rozdíl od planých neštovic, může vývoj z pupínku do puchýře trvat několik dní.

Pupínky mají většinou prohlubeň uprostřed a tečku ve svém středu (přezdívá se jim též umbilikální).

Dokud se nezahojí, může vyrážka svědět a být bolestivá. Škrabání vyrážky by mohlo virus přenést na jiné části těla, kde by mohl nastat vážný průběh.

Jsou opičí neštovice sexuálně přenosná infekce?

V současné době ne. Opičí neštovice se šíří blízkým kontaktem a mohou být přeneseny dotykem kůže nebo nakaženým oblečením, ručníky a povlečením, dokonce i slinami. Sex zahrnuje blízký kontakt.

Sexuální kontakt není nutný, ale vyrážka v oblasti genitálií může být velice nakažlivá.

I kdyby budoucí výzkumy ukázaly, že se mohou opičí neštovice šířit sexuálními tekutinami, představuje těsný dotyk větší riziko.

Kondomy nejsou schopny poskytnout ochranu před opičími neštovicemi.

Jedinou výjimkou by mohlo být to, že by virus opičích neštovic zůstal v sexuálních tekutinách poté, co se infekce jinde vyléčí. V současné chvíli to není pravděpodobné, ale další výzkum je nutný.

Týkají se opičí neštovice pouze gay mužů?

Ne, viru nezáleží na sexualitě.

Nedávné nákazy mezi homosexuálními muži nastaly z toho důvodu, že to byla jedna ze sítí rané infekce.

2. Prevence a přenos

Jaké je riziko nákazy?

V současnosti je pro všechny riziko nákazy virem opičích neštovic velmi nízké.

Rozumět riziku je však důležité tam, kde je riziko nákazy vyšší.

- Neformální společenský kontakt zpravidla nebývá rizikový v jakémkoli prostředí.
- Riziko může být vyšší se sexuálními partnery a spolubydlícími.

Z obou důvodů musí lidé, u kterých byly diagnostikovány opičí neštovice, do izolace do té doby, dokud infekce nepřejde.

Jak se virus opičích neštovic šíří?

Opičí neštovice se šíří různými způsoby.

- **Skrz kapénky ve vzduchu.**

Toto většinou následuje po delším trávení času v místnosti se špatnou ventilací. Pro šíření vzduchem znamená delší čas víc než 3-6 hodin.

Běžné setkání v jedné místnosti tedy představuje malé riziko, pokud vám někdo nekýchne přímo do obličeje.

Přenos vzduchem je větší riziko pro lidi, kteří sdílí domácnost. Z toho důvodu by se v případě nákazy měla zaujmout taková opatření, aby se omezil kontakt se spolubydlícími.

- **Přes těsný styk s někým, kdo má příznaky.**

Toto platí zejména tehdy, kdy už se objevila vyrážka. Zejména z toho důvodu, že tekutina v bolácích je vysoce nakažlivá.

Kožní kontakt s vyrážkou představuje vysoké riziko nákazy virem opičích neštovic.

- **Sdílení prostěradel a ručníků.**

Sdílení prostěradel a ručníků s někým, kdo má opičí neštovice, může být cestou nákazy.

Společné praní prostěradel a ručníků může též představovat riziko. V této situaci jsou nakažlivé látky vyneseny do vzduchu. Pračka nastavená na 60 stupňů bude dostatečná ke sterilizaci prostěradel, oblečení a ručníků.

Běžný úklid domácnosti mycími prostředky bude stačit ke sterilizaci povrchů, záchodů a koupelen.

Jak dlouho po rizikovém kontaktu se virus projeví?

Podle omezených dat, trvá 1 až 3 týdny, než opičí neštovice vytvoří příznaky.

Pro většinu lidí je to 10 až 12 dní po kontaktu.

Kdy je člověk nakažlivý?

Riziko šíření nákazy nastává tehdy, kdy začínají příznaky.

Riziko většinou končí poté, co zmizí vyrážka a strupy.

Z toho důvodu je důležité zavolat a domluvit se s lékařem nebo klinikou. Prosíme, ne navštěvujte lékaře nebo zdravotnická zařízení bez předchozího telefonátu a domluvy, aby byla možnost zařídit správná opatření před vaší návštěvou.

Pokud tak neučiníte, je možné, že budou muset pracovníci do izolace.

Co mám dělat po vystavení viru opičích neštovic?

Doporučení závisí na tom, jedná-li se o vysoké, střední nebo nízké riziko.

Vysoké riziko se definuje jako těsný kontakt s těmi, u nichž se vyvinou opičí neštovice. Do toho se započítává rozestup pod 2 metry na déle než tři hodiny, sexuální kontakt nebo kontakt s tělními tekutinami. Také může zahrnovat sdílení povlečení a ručníků.

Hlídejte u sebe příznaky po dobu tří týdnů. Do toho může spadat měření teploty dvakrát denně (teplota by neměla přesáhnout 38 °C).

Kontaktujte lékaře v případě jakéhokoli z výše zmíněných příznaků, zejména u teploty, vyrážky, zimnice nebo nateklých uzlin.

V případě, že u sebe tyto příznaky zpozorujete, je důležité se izolovat a držet se pokynů zdravotníků.

Lidem, u kterých je vyšší riziko, může být nabídnuta PEP (poexpoziční) vakcína. Toto bude zpravidla po delším trvání času s někým, u koho byly diagnostikovány opičí neštovice nebo přímým styku s vyrážkou nebo tělními tekutinami.

Vakcína se obvykle podává pouze lidem se zvýšeným rizikem.

Jak důležité je trasování?

Kdokoli, u koho budou diagnostikovány opičí neštovice, bude muset poskytnout informace o lidech, se kterými byl v kontaktu.

Nakažené osoby budou umístěny do izolace. Izolace bude probíhat na infekčním oddělení nemocnice, nebo, pokud jsou zajištěny dostatečné podmínky, bude nařízena v domácnosti.¹

Toto pomůže identifikovat ty, u kterých je vyšší riziko, kterým by PEP vakcína mohla prospět.

Účinné trasování pomůže omezit vážnost opičích neštovic.

Lidé, u nichž bude vyhodnoceno vyšší riziko, budou u sebe monitorovat příznaky po dobu tří týdnů. Jejich zdravotní stav bude také monitorován denním telefonátem a může jim být nabídnuta vakcína.

3. Diagnóza a léčba

Jak se diagnostikují opičí neštovice?

Typická vyrážka, která se objeví několik dní po ostatních obecných příznacích, stačí k vysoké pravděpodobnosti opičích neštovic ještě předtím, než se jistě potvrdí.

K tomu patří kontrola, při které potvrdí lékař to, že se nejedná o nějakou častější infekci.

Testování je důležité k vyloučení možnosti jiných typů neštovic.

Opičí neštovice se testují metodou PCR. Součástí testování je to, že se vzorky odešlou do speciálních laboratoří.

Dají se opičí neštovice léčit?

Ano.

V případě potřeby, budou opičí neštovice léčeny různými léky.

Mezi tyto léky patří v EU tecovirimat (dvakrát denně po dobu 2 týdnů).

Dále mohou být podány antihistaminika proti svědění, analgetika, antipyretika nebo lokální ošetření puchýřů.

Jaké vakcíny se používají proti opičím neštovicím?

V současné době se proti opičím neštovicím užívá vakcína proti pravým neštovicím.

Vakcína se nazývá Imvanex (jinak také Imvamune, Jynneos a MVA). Jedná se o živou, nereplikující vakcínu, která je schválena k použití proti opičím neštovicím v USA od 2019. Tato vakcína se dá bezpečně použít u pacientů s HIV. Dává se ve dvou podáních, s rozstupem 28 dní.

Je tato vakcína účinná?

Vakcína proti pravým neštovicím pravděpodobně pomůže i tehdy, kdy je podána po vystavení viru. Měla by omezit riziko infekce nebo závažnost infekce v případě, že nastane. To by mělo mít účinnost až 85 %.

¹ <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2022/05/Aktualni-informace-Spolecnosti-infekcniho-lekarstvi-k-opicim-nesstovicim.pdf>

Vakcína po těsném styku by měla být účinná tehdy, kdy bude podána do čtyř dní od kontaktu. Mohla by ale být účinná i do 14 dní poté.

Zůstávají vakcíny proti pravým neštovicím z dětství aktivní?

Mnozí dospělí obdrželi v dětství očkování proti pravým neštovicím.

Je možné, že toto očkování poskytne určitou míru ochrany před opičími neštovicemi.

Očkování proti pravým neštovicím bylo v Česku ukončeno v roce 1980. Přestože účinnost s časem klesá, mohla by tato vakcína poskytnout částečnou ochranu proti šíření nemoci.²

4. HIV a opičí neštovice

Jak ovlivňuje HIV opičí neštovice?

Britská asociace HIV (BHIVA) vydala prohlášení o opičích neštovicích.

Zde stojí, že HIV by nemělo zvyšovat riziko nákazy opičími neštovicemi. Zároveň by nemělo zvyšovat pravděpodobnost na vážnější infekci.

Toto je založeno na nedetekovatelné virové náloži a CD4 nad 200 buněk/mm³. Jedná se o opatrný přístup, protože je nedostatek přímých důkazů.

Pro prohlášení BHIVA a ECDC (Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí) navštivte:

<https://i-base.info/htb/42896>.

5. Další otázky

Jaké jsou rozdíly mezi opičími neštovicemi a covidem-19?

Přestože se budou lidé strachovat z podobností s covidem-19, dají se najít důležité rozdíly, které zabrání tomu, aby se z opičích neštovic stala pandemie.

- Opičí neštovice začnou být nakažlivé až poté, co se objeví příznaky. Covid byl tak závažný proto, že byl nakažlivý již o několik dní dříve, než se u někoho daly zpozorovat příznaky.
- Virus opičích neštovic je těžší než covid, proto spadne k zemi a nezůstává ve vzduchu.
- Infekce covidem proběhla nosem, krkem a plícemi. Přestože se dají opičí neštovice chytit z kapének ve vzduchu, je častější nákaza fyzickým dotykem.
- U opičích neštovic je menší pravděpodobnost mutace různých virových kmenů než u covidu.
- Covid byl vážnější infekce. Mnozí lidé potřebovali intenzivní péči a v nejvážnějších případech umírali lidé jakékoli věkové kategorie.

Jak je to s přenosem na zvířata?

Toto je u opičích neštovic podstatná obava.

² <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2022/05/Aktualni-informace-Spolecnosti-infekcniho-lekarstvi-k-opicim-nesovicim.pdf>

Navzdory jménu, se opičí neštovice vážou k infekcím jiných zvířat. Mezi ně patří myši, krysy a veverky.

Nákaza v USA v roce 2003 se vztahovala k psounům prériovým (což nejsou psi).

Obava z přenosu zvířaty by mohla komplikovat dlouhodobou kontrolu viru.

Je důležité, aby se lidé v domácí izolaci izolovali i od domácích mazlíčků. Doposud se tato otázka nesečkala s formálním doporučením.

6. Odkazy a další otázky

Následující zdroje poskytly informace této stránce.

1. NHS (Britská národní zdravotní služba), opičí neštovice.
<https://www.nhs.uk/conditions/monkeypox>
Netechnické informace o opičích neštovicích ve Spojeném království.
2. [UK.gov](https://www.gov.uk/guidance/monkeypox)
<https://www.gov.uk/guidance/monkeypox>
Detailnější informace od britské vlády o všech prvcích opičích neštovic, včetně informací ohledně nedávné nákazy.
3. BHIVA rychlá oznámení o viru opičích neštovic. (17.5.2022)
<https://www.bhiva.org/BHIVA-rapid-statement-on-monkeypox-virus>
4. Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC). Nákaza v různých zemích: rychlá hodnotící zpráva. (23.5.2022)
<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/risk-assessment-monkeypox-multi-country-outbreak> (stránka ke stažení)
<https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Monkeypox-multi-country-outbreak.pdf> (PDF)
5. Adler H et al. Klinické rysy a léčba lidských opičích neštovic: retrospektivní observační studie ve Spojeném království (Clinical features and management of human monkeypox: a retrospective observational study in the UK. The Lancet, DOI: 10.1016/S1473-3099(22)00228-6.) (24.5.2022)
6. Aktuální informace k opičím neštovicím, Společnost infekčního lékařství ČLS JEP, verze 2022_05_24. <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2022/05/Aktualni-informace-Spolocnosti-infekcniho-lekarstvi-k-opicim-nestovicim.pdf>